

Cuprins

<i>Notă asupra ediției</i>	5
----------------------------------	---

Proză

Edgar Jené și visul despre vis	9
Contre-jour.....	25
<i>Răspuns la o anchetă a Librăriei Flinker, Paris (1958)</i>	33
Dialog în munte.....	37
<i>Răspuns la o anchetă a Librăriei Flinker, Paris (1961)</i>	47
<i>Scrisoare către Hans Bender</i>	49
<i>Adevărul, brotăceii, scriitorii și berzele</i>	55
<i>Răspuns la o anchetă în Der Spiegel</i>	59
<i>La poésie ne s'impose plus, elle s'expose.</i>	61

Discursuri

Alocuțiune de recepție a Premiului de literatură al orașului liber și hanseatic Bremen	65
Meridianul	71
<i>Alocuțiune rostită în fața Asociației Scriitorilor de limbă ebraică</i>	<i>107</i>

Addenda

Notiță despre <i>Cei doisprezece</i> de Alexander Blok	111
Notiță despre Osip Mandelștam.....	113

Paul CELAN

Meridianul și alte proze

Traducere din limba germană
și note de Andrei Corbea

Ediție revizuită

POLIROM
2020

Meridianul

Discurs cu ocazia decernării
Premiului „Georg Büchner”,
Darmstadt, la 22 octombrie 1960¹

Doamnelor și Domnilor!

Arta este, vă amintiți, o făptură aducînd
a marionetă, cu cinci picioare iambice și –
o confirmă mitologia, prin Pygmalion și
creatura sa – lipsită de progeneruri.

1. Text apărut inițial ca publicație separată:
Paul Celan, *Der Meridian. Rede anlässlich der
Verleihung des Georg-Büchner-Preises. Darm-
stadt, am 22. Oktober 1960*, Frankfurt am Main,
S. Fischer, 1961.

Sub această înfățișare, ea constituie obiectul unei conversații purtate într-o încăpăre, și nu la Conciergerie, conversație care, după cum intuim, ar putea dura o veșnicie dacă, între timp, n-ar veni să se-ntîmple ceva.

Între timp ceva vine să se-ntîmple.

Arta revine. Revine într-o altă piesă de Georg Büchner, în *Woyzeck*, amestecată printre alți indivizi, anonimi, și – dacă mi-e permis s-o pornesc pe drumul indicat de o expresie a lui Moritz Heimann apropo de *Moartea lui Danton* – sub „lumina încă și mai pală a furtunii“. Aceeași artă își face intrarea și în această cu totul altă epocă, anunțată fiind de un precupeț gălăgios, nu precum în mai sus amintita conversație despre creația „ardentă“, „clocotitoare“, „scînteietoare“, ci alături de creatură și de „nimicul“ cu care este ea „înveșmîntată“, – arta se înfățișează de această dată sub chip de maimuță, dar este tot dînsa, am

recunoscut-o numai decît după „haină și pantaloni“.

Și revine către noi – ea, arta – încă printr-o a treia piesă de Büchner, prin *Leonce și Lena*, unde epoca și luminile sînt de nerecunoscut, căci ne aflăm pe cale de „a ne refugia în paradis“, „toate ceasurile și calendarele“ urmînd a fi curînd „ferfenițite“, adică „interzise“, – cu puțin înainte ne mai sînt însă arătate „două persoane de ambe sexe“, „au sosit două automate în toată lumea vestite“, iar un individ ce declară despre sine că „este probabil al treilea și cel mai ciudat dintre cele două“ pretinde „pe un ton sforăitor“ să ne mirăm de ceea ce vedem cu ochii: „Nimic altceva decît artă și mecanică, nimic altceva decît cartoane și roțițe!“

De astă dată arta apare însoțită de un alai mai amplu decît pînă acum, dar, sare-n ochi, se află printre ai ei, este arta dintotdeauna: cea pe care o știm deja. – Valerio nu-i decît un alt nume al ambulantului.

Arta, Doamnelor și Domnilor, cu tot ceea ce o compune și i se mai adaugă, constituie și ea o problemă, una, după cum se vede, capabilă de metamorfoză, dar rezistentă și longevivă, altfel spus eternă.

O problemă care îngăduie unui muritor, Camille, și unuia ce se lasă înțeles doar pe fundalul propriei sale morți, Danton, să înșire vorbe după vorbe. Despre artă se poate sporovăi la infinit.

Dar de fiecare dată când vine vorba de artă se mai află prin preajmă cineva care... nu prea ascultă.

Mai precis: cineva care aude și ascultă și privește... și apoi nu știe despre ce s-a vorbit. Dar care îl aude pe vorbitor, care îl „vede vorbind”, care a perceput discursul și forma, și simultan – cine ar putea-o oare pune la îndoială aici, în atmosfera acestei piese? –, și simultan și respirația, ceea ce înseamnă direcție și destin.

Acest cineva, o știți de mult, căci atît de frecvent și nu întîmplător citatul personaj vine an de an spre Dumneavoastră, este Lucile.

Brutala întrerupere a conversației ne însoțește pînă în Piața Revoluției, unde „sosesc și se opresc căruțele“.

Cei aduși astfel se află acolo cu toții, Danton, Camille, ceilalți. Toți sînt plini de vorbe, vorbe bine meșteșugite pe care le oferă publicului, iar Büchner nu face decît să citeze disertațiile despre mersul-în-comun-către-moarte, ba Fabre vrea să moară chiar și „de două ori“, și fiecare este la mare înălțime, – doar niște voci, „cîteva“ – anonime – „voci“, găsesc că „nimic nu-i nou“ și că „se plictisesc“.

Iar aici, unde totul ia sfîrșit, în lungile clipe cînd Camille – nu, nu dînsul, nu el însuși, ci unul dintre adușii cu căruțele –, cînd acest Camille își moare ca la

teatru – aproape că s-ar putea spune: iambic – o moarte pe care abia două scene mai târziu, pornind de la un cuvînt străin lui – dar lui atît de apropiat –, o putem resimți ca fiind chiar a lui, cînd în jurul lui Camille patosul și frazele atestă triumful „marionetei” și al „sforilor”, iat-o pe Lucile, cea opacă la artă, aceeași Lucile pentru care vorbirea are ceva dintr-o făptură perceptibilă, iat-o o dată mai mult cu al ei neașteptat „Trăiască Regele!”

După toate vorbele spuse de la tribună (totuna cu eșafodul) – ce mai cuvînt!

Este contracuvîntul, cuvîntul ce rupe „firul”, cuvîntul ce nu se mai pleacă în fața „cască-gurilor și mîrtoagelor de paradă ale istoriei”, este un act de libertate. Un pas.

Firește că sună – fapt care, în contextul a ceea ce îndrăznesc să spun acum, astăzi, poate nu-i deloc întîmplător –, sună, înainte de toate, ca o profesiune de credință față de „ancien régime”.